

PROCEDURA POSTĘPOWANIA Z DZIECKIEM KRZYWDZONYM

1. Stwierdzenie przez nauczycielkę lub dyrektora/wicedyrektora, że mamy do czynienia z przypadkiem przemocy (psychicznej, fizycznej, emocjonalnej, seksualnej).
2. Jeśli dziecko samo sygnalizuje, że jest krzywdzone, lub nauczyciel ma podejrzenia w tym zakresie, przeprowadza rozmowę z dzieckiem, sporządza notatkę o zdarzeniu lub przebiegu rozmowy (o ile to możliwe bezpośrednio po zdarzeniu lub rozmowie).
3. O podejrzeniu stosowania przemocy wobec dziecka należy poinformować dyrektora przedszkola/ wicedyrektora przedszkola. Nauczyciel dostarcza sporządzoną notatkę.
4. Dyrektor/wicedyrektor i psycholog weryfikują podejrzenia prowadząc wywiad z prawnymi opiekunami dziecka, ewentualnie kontaktując się z odpowiednimi instytucjami .
5. Dyrektor/wicedyrektor za pośrednictwem specjalistów - psychologów, pedagogów podejmuje interwencje terapeutyczne w rodzinie lub kieruje na terapię do placówek zewnętrznych.
6. W przypadku braku współpracy opiekunów prawnych dziecka psycholog lub wychowawca z polecenia Dyrektora/wicedyrektora:
  - a) zakładają Niebieska Kartę (A) z rodzicem chroniącym, powiadamiają dyrektora/wicedyrektora i kierują sprawę do MOPR.
  - b) powiadamiają Sąd Rodzinny (zaniedbanie, przemoc emocjonalna, przemoc fizyczna).
  - c) powiadamiają Prokuraturę i Policję (przy przemocy seksualnej, znęcania się, dziecko nie chce wrócić do domu).
7. Objęcie dziecka i rodziny pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Pomoc w konkretnym przypadku zależy od specyficznych potrzeb i problemów danej rodziny. Wszystkie rozmowy powinny kończyć się konkretnymi ustaleniami obydwu stron, ze wszystkich powinny zostać sporządzone notatki służbowe.

Wypełnienie formularza „Niebieska Karta –A”.

- I. Przedszkole wypełnia części I–XV, XVII i XIX–XXI formularza A. Rozmowę z dzieckiem, które jest dotknięte przemocą w rodzinie, przeprowadza się w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi i poszanowanie godności dziecka oraz zapewniających mu bezpieczeństwo, w obecności rodzica, który nie jest sprawcą przemocy, lub innej najbliższej mu osoby.
- II. Przekazanie formularza „Niebieska Karta – B” osobie reprezentującej dziecko (rodzicowi, który nie jest sprawcą przemocy, opiekunowi lub osobie zgłaszającej przemoc wobec dziecka).
- III. Przekazanie oryginału formularza „Niebieska Karta –A” przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnemu. Oryginał formularza przekazuje się niezwłocznie, nie później niż w ciągu 7 dni od momentu wszczęcia procedury. Kopia pozostaje w dokumentacji przedszkola.

Wszystkie sprawy i wątpliwości można omówić
z konsultantami Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie
„Niebieska Linia” - 801 12-00-02, e-mail: niebieskalinia@niebieskalinia.info

PRZEMOC FIZYCZNA

Przemoc fizyczna rozumiana jest jako zadawanie fizycznych ran, tj. stłuczeń, poparzeń, pręg, cięć. To także przypalanie, potrząsanie, kopanie, uderzanie pięścią. Działanie sprawcy najczęściej nie jest jednorazowe, a nasilanie agresji bywa różne.

Objawy stosowania przemocy fizycznej Widoczne:

- siniaki, ślady uderzeń (paskiem, kablem) na twarzy, klatce piersiowej, plecach, pośladkach, nogach,
- ślady oparzeń (papierosowych lub wyraźnie zaznaczonym kształtem wskazującym na użycie pogrzebacza, żelazka itp.),
- rany w różnych fazach gojenia się, • złamania, powtarzające się zwichnięcia,
- opuchlizny.

Wynikające z obserwacji zachowania dziecka:

- lęk przed rozbieraniem się na zajęciach gimnastycznych,
- lęk przed nagłym dotknięciem (unik, skulenie się),

• niestosowny strój do pogody (zakrywanie ubraniem zranień),

- lęk przed powrotem do domu,
- nadmierna agresja bądź apatia,
- ukrywanie prawdy (dziecko jest czujne i ostrożne).

PRZEMOC EMOCJONALNA

Każde upokorzenie dziecka jest formą przemocy emocjonalnej. Występuje ona w przypadku takich postaw rodzicielskich jak: odrzucenie emocjonalne, brak zainteresowania, ignorowanie, szykanowanie, nadmierne kontrolowanie, szantażowanie, wymuszanie lojalności, nieposzanowanie godności i prywatności, wzbudzanie poczucia winy. Zaburzenia pojawiają się, gdy dochodzi do powtarzania się sytuacji nadużycia.

Zachowania dziecka, które mogą świadczyć o przemocy emocjonalnej:

- zaburzenia mowy (wynikające z napięcia nerwowego),
- dolegliwości i psychosomatyczne (ból brzucha, głowy, mdłości),
- moczenie i zanieczyszczanie się bez powodów medycznych,
- mimowolne ruchy mięśni, szczególnie twarzy,
- wycofanie, depresja,
- zachowania destrukcyjne,
- nadmierne podporządkowanie się dorosłym,
- częste kłamstwa,
- nieadekwatny lęk przed konsekwencjami różnych działań,
- lęk przed porażką.

PRZEMOC SEKSUALNA

Przemoc seksualna oznacza wykorzystywanie dziecka przez osoby dorosłe w celu uzyskania przyjemności seksualnej. Wykorzystywanie może odbywać się w dwojaki sposób:

- przez dotyk – stosunek (oralny, analny, pochwowy, międzyudowy) lub usiłowanie odbycia stosunku,
- bez dotyku – rozmowy o seksie, robienie zdjęć, ekshibicjonizm, zmuszanie się do oglądania aktów płciowych, do rozbierania się.

Objawy nadużyć seksualnych

Specyficzne:

- opuchlizna w okolicach genitaliów,
- otarcia naskórka,
- bolesność okolic narządów płciowych i odbytu,

- ból podczas oddawania moczu,
- ból przy chodzeniu i siadaniu,
- rany w ustach,
- zapalenia pochwy, upławy,
- nadmierna pobudliwość seksualna (znajomość zachowań seksualnych oraz anatomii narządów płciowych),

Niespecyficzne:

- wzmożona pobudliwość psychoruchowa,
- zaburzenia koncentracji,
- zaburzenia zachowania,

ZANIEDBANIE

Objawy zaniedbania:

- zaburzony rozwój fizyczny (wzrost i waga poniżej normy),
- zaniedbany wygląd (brudne włosy, ubranie niestosowne do pogody),
- nie wyleczone rany, choroby zębów,
- zmęczenie, apatia.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA UCZEŃ

AGRESYWNY

1. W przypadku ucznia agresywnego wobec innego dziecka/ innych dzieci, przerwanie przez nauczyciela/ innego pracownika zachowania agresywnego–rozdzielenie oraz zapewnienie bezpieczeństwa osobie poszkodowanej. W przypadku ataku agresji dziecka na przedmiotach przerwanie przez nauczyciela/ innego pracownika zachowania agresywnego.
2. Współpraca z drugim nauczycielem/ pracownikiem przedszkola ewentualnie wezwanie telefonicznie osoby do pomocy, w sytuacji wybuchu złości celem zabezpieczenia dzieci i dziecka agresywnego. Odizolowanie i wyciszenie agresora.
3. Zabezpieczenie ofiary / ofiar (zadbanie o samopoczucie i bezpieczeństwo).
4. Przeprowadzenie przez nauczyciela/wychowawcę/ rozmowy z:
dzieckiem-ofiarą, dzieckiem–sprawcą, świadkami przemocy.
5. Ustalenie faktów zdarzenia, konsekwencji naturalnych i porządkowych.
6. Sporządzenie notatki (wpis do zeszytu kontaktów z rodzicami).
7. Poinformowanie Dyrektora/wicedyrektora Przedszkola. W formie ustnej bądź pisemnej do rozpatrzenia bądź przekazania sprawy do odpowiednich organów w celu dalszego wyjaśnienia.
8. Poinformowanie rodziców (w zależności od rangi i częstości występującego problemu):
  - a) Rozmowa wyjaśniająca.
  - b) Ustalenie z rodzicami planu pracy z dzieckiem i wzajemnej współpracy.
  - c) Zawarcie kontraktu z rodzicami określającego działania przedszkola jak i rodziców celem wsparcia dziecka przejawiającego zachowania agresywne (maksymalnie na 6 miesięcy).
  - d) Przedstawienie ofert wspierających dla dziecka i rodziny (w tym konsultacje ze specjalistami, zajęcia specjalistyczne, terapia).
9. Monitorowanie zachowania.

10. W przypadku braku współpracy ze strony rodziców dziecka agresywnego, nie wywiązania się z ustaleń zawartych w kontrakcie bądź mimo współpracy regularnego występowania zachowań, które stanowią zagrożenie życia, zdrowia i bezpieczeństwa własnego oraz innych przedszkolaków, Przedszkole rozwiązuje umowę o świadczenie usług edukacyjnych z rodzicami zgodnie z §7 ust. 1pkt b) i c) umowy o świadczenie usług edukacyjnych.

Działania, które mogą zapobiec zjawisku agresji:

- a. Stwarzanie wobec dziecka atmosfery życzliwości, akceptacji.
- b. Prowadzenie zajęć ruchowych umożliwiających wyładowanie złości.
- c. Ćwiczenia uspokajające, wyciszające.
- d. Tłumaczenie dzieciom, że zachowania agresywne są niewłaściwe, wskazywanie na ich negatywne skutki dla innych osób.
- e. Dostarczanie prawidłowych wzorów postępowania (własne przykłady, przykłady z literatury)
- f. Prowadzenie zajęć indywidualnych, plastycznych, muzycznych, relaksacyjnych, wyciszających dziecko.
- g. Współpraca rodziców z przedszkolem.

<i>Przemoc emocjonalna wobec dziecka może się przejawiać na różne sposoby:</i>	<i>Przemoc fizyczna wobec dziecka może się przejawiać na różne sposoby:</i>
• przemoc słowna polegać może na oczernianiu, zawstydzaniu, oskarżaniu, przezywaniu (obniża poczucie wartości i porównuje go z innymi dziećmi), naśmiewaniu się, • odrzucenie (fizyczne i emocjonalne), • degradowanie, czyli ocenianie, obniżanie poczucia wartości poprzez krytykę, porównywanie do innych, • terroryzowanie, czyli straszenie lub zastraszanie.	• szarpanie • popychanie • potrząsanie • bicie

PROCEDURA POSTĘPOWANIA

w przypadku, gdy nauczyciel znajduje na terenie przedszkola niebezpieczne przedmioty

1. Nauczyciel podejmuje działania uniemożliwiające dzieciom kontakt z niebezpiecznymi przedmiotami lub środkami:
  - zachowując środki ostrożności
  - zabezpiecza przedmioty i rzeczy przed dostępem do nich osób niepowołanych.
2. Powiadamia o zaistniałym zdarzeniu Dyrektora przedszkola.
3. Sporządza notatkę służbową z zaistniałego zdarzenia po zakończeniu działań interwencyjnych.
4. W przypadku niemożności samodzielnego usunięcia zagrożenia nauczyciel wyprowadza dzieci z terenu przedszkola i niezwłocznie powiadamia Dyrektora/wicedyrektora (osobiście, telefonicznie lub za pośrednictwem osób trzecich).
5. Dyrektor zawiadamia odpowiednie służby (straż pożarną, policję), które podejmują stosowne działania.

PROCEDURA POSTĘPOWANIA

w przypadku, znalezienia niebezpiecznego przedmiotu u wychowanka

1. Nauczyciel monitoruje wchodzące do sali dzieci, zwracając uwagę na przedmioty przynieszone przez nie do przedszkola.
2. W przypadku przyniesienia przez dziecko niebezpiecznego przedmiotu, nauczyciel natychmiast go zabiera i zabezpiecza.
3. Nauczyciel powiadamia Dyrektora/wicedyrektora o zaistniałym zdarzeniu.
4. Dyrektor/wicedyrektor powiadamia rodziców/prawnych opiekunów dziecka o powstałym zagrożeniu.
5. Dyrektor/wicedyrektor lub nauczyciel przeprowadza rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami, w celu wyjaśnienia zaistniałej sytuacji i uświadomienia konsekwencji zabawy takimi przedmiotami.
6. Nauczyciel oddaje przedmiot niebezpieczny rodzicom.
7. Nauczyciel sporządza notatkę służbową z zaistniałego zdarzenia.